

KAZALO

7. RAZRED - UMETNOSTNO	<u>1</u>
7. RAZRED - NEUMETNOSTNO	<u>5</u>
8. RAZRED - UMETNOSTNO	<u>14</u>
8. RAZRED - NEUMETNOSTNO	<u>19</u>
9. RAZRED - UMETNOSTNO	<u>26</u>
9. RAZRED - NEUMETNOSTNO	<u>34</u>

-

7. RAZRED

UMETNOSTNO BESEDILO

TONE PARTLJIČ

"ALI VEŠ, KOGA SO DANES POKOPALI?" JE
VPRAŠAL DOMEN OSORNO

ČRTICA je kratka zgodba, napisana na podlagi drobnega dogodka, občutja, kakšnega spomina,... Zato pravimo črtici tudi **skica**, **kroki**, **arabeska** ali **vinjeta**. Avtorji z njo prikazujejo svoje razpoloženje, kakšen zanimiv pripetljaj ali pa drobec spomina na lastno otroštvo.

Črtica "Ali veš, koga so danes pokopali?"... je anekdotična, saj je pripoved kratka, zgoščena, s končnim komičnim preobratom. Odlikujejo jo humor, veselost.

SAŠA VEGRI
KAJ VSE DIŠI

RETORIČNO VPRAŠANJE je vprašanje, na katero se odgovora ne pričakuje (tudi pri SIMON GREGORČIČ: SOČI).

NIKO GRAFENAUER
SAMOTA

RIMA je ujemanje samoglasnikov in soglasnikov ponavadi na koncu verza ali vrstice
(doma - sama; klobuk - muk; šminke - palačinke)

Prestopna rima: nemira a
oči b
izbira a
poti b

ALENKA GOLJEVŠČEK - KERMAUNER
KRALJ MATJAŽ, KAKO SE IMAŠ?

DRAMSKO BESEDILO sestavljata govor oseb in DIDASKALIJE oz. REŽIJSKE OPOMBE → dramatikova navodila za uprizoritev igre.

PRIZOR je najmanjša enota igre, ki prikazuje potek dogajanja med dvema prihodoma oz. odhodoma igralcev.

DEJANJE je sestavljeno iz več prizorov in je zaključena enota igre.

Slovenščina
spraševanje

KOSTUMI in REKVIZITI → oblačila in predmeti, ki jih igralci potrebujejo za nastop.

FRAN LEVSTIK MARTIN KRPAN

UMETNA PRIPOVEDKA → Ker se resničnost prepleta z izmišljenimi podobami, pogosto je pretiravanje, ljudska rekla in pregovori, obrati v dogajanju,...

Umetna pa zato, ker jo je napisal znan umetnik po zgledu ljudske pripovedke.

Ljudsko/folklorno resničnost v Martino Krpanu poudarja OKVIRNA ZGODBA, ki jo pisatelju pripoveduje kmet Močilar. Ta Krpana prikaže kot junaka, močnega, samosvojega in bistrega hrusta. Je tudi pošten in zgovoren. Pri tem Levstik uporabi slogovni postopek – DIALOG. Martin Krpan tako razkrinka nepošten in mačehovski odnos dunajskega dvora do Slovencev v 19. stoletju.

JOSIP JURČIČ KOZLOVSKA SODBA V VIŠNJI GORI

HUMORESKA je kratka zgodba, ki na dobrohoten in veder način prikazuje življenje.

KOMIČNO je v besedilu to, kar zbuja smeh, veselje nad prikazanim.

FRAN SALEŠKI FINŽGAR POD SVOBODNIM SONCEM

"Povest DAVNIH DEDOV".

ROMAN je slavospev bratoljubja, sloge in discipline. Pisatelj je mojstrsko naslikal življenje naših prednikov ob Donavi v 6. st. ter njihove boje z Bizantinci.

Osebe:

Starešina Svaruh, njegov sin Iztok, sovražna bizantinska vojska, ki ji poveljuje Hilbudij.

STOPNJEVANJE ali KLIMAKS

(... "Udarile so sekire, pokali oklepi, tolkli in klali meči" ...)

PREŽIHOV VORANC POTOLČENI KRAMOH

ČRTICA

Potolčeni kramoh → KRAMOH (malo omejen človek)

SIMON GREGORČIČ SOČI

Domoljubna, domovinska pesem – opeva vse, kar je povezano s domovino (2. polovica 19. st.).
Pesem je ODA → čustvena, vzhičena. Cela pesem je poosebljena – reka ima človeške lastnosti

NAGOVOR ali APOSTROFA je retorična figura, čez vso pesnitev nagovor Soči, ki jo pesnik izraža v podobi svežega dekleta.

POSNEMANJE NARAVNIH GLASOV →
SLIČNOGLASJE ali ONOMATOPOIJA

npr.: Kako glasno, ljubo šumljaš,
kako čvrsto, krepko skakljaš,...

ALITERACIJA je ujemanje soglasnikov pred samoglasnikom, ki je naglašen
npr.: **v**edra **v**išnjevost **v**išav

PRETIRAVANJE ali HIPERBOLA: ...in ti mi boš krvava tekla...

VZKLIK ali ESKLAMACIJA
npr.: ...in blisk in grom – oh, bitva vroča!

MNOGOVEZJE: ..**i**n dež **v** in solz potok
in blisk **i**n grom...

PONAVLJANJE ali ITERACIJA:

a) ANAFORA: **kako** glasno, ljubo šumljaš,
kako čvrsto, krepko skakljaš,...

b) EPIFORA: kri naša te pojila **bo**,
sovražna te kalila **bo**.

c) ANADIPLOZA: Mar veš, da tečeš tik **grobov**,
grobov slovenskega domovja?

MATEJ BOR IVAN ANDREJEVIČ KRILOV
OSEL JE OSEL LABOD, RAK IN ŠČUKA

BASEN je poučna pripoved, v kateri nastopajo ljudje, poosebljene živali ali stvari.
Vsaka basen ima nauk ali poanto, iz katerega se ogromno naučimo, dobimo nasvet ali sporočilo.

STONE PAVČEK
PESEM

NOVOTVORBE ali NEOLOGIZMI – pesnik je izumil dve novi besedi: vsebeseda, ničbeseda.

LJUDSKA VOLKODLAK

BAJKE so pripovedi, nastale v bogati ljudski domišljiji. Govorijo o različnih polčloveških in nečloveških bitjih (povodni mož, volkodlak, škрати, vile, sojenice, rojenice,...); pri Grkih in Rimljanih pa najdemo druga bajeslovna bitja in bogove (Zevs, Hera,...)

LJUDSKA KRALJ MATJAŽ

ZGODOVINSKA PRIPOVEDKA nas popelje v zgodovino, vendar je dogajanje domišljjsko preoblikovano.

HOMER

ODISEJ IN KIKLOP POLIFEM

BAJKA

PRISPODOBA oz. SLIKOVITA PODOBA → v enem delu je napisano tisto, kar primerjamo, v drugem tisto, s čimer primerjamo.

npr.: "pa ju trešči ob tla ko dvoje ščenet..."

LJUDSKA PEGAM IN LAMBERGAR

ROMANCA je lirsko-epska ljudska pesem s srečnim koncem. Govori o viteških dvobojih, zgodovini, ljubezni, grajskem življenju, srednjeveškem plemstvu,

...

Romanca je pripovedna pesem, pripovedovanje je obširno, zajema tudi podrobnosti.

7. RAZRED NEUMETNOSTNO BESEDILO

ZVRSTI SLOVENSKEGA JEZIKA

KNJIŽNI JEZIK

(skupen vsem Slovincem)
pišemo, le

ZBORNI JEZIK

(pri branju, pisanju,
učimo se ga v šoli,
govorimo pri govornem
nastopanju,...)

JEZIK

končne

NEKNJIŽNI JEZIK

(načeloma ga ne

Govorimo) ↓

NAREČJA

POKRAJINSKI POGOVORNI JEZIK

SLENG

ŽARGON

ARGO

KNJIŽNI POGOVORNI

(manj stroga različica,
opušča nenaglašene

samoglasnike: smo bli,
začnimo delat,...)

ZVRSTI ZASEBNEGA PISMA

NEURADNO

(med osebama, ki sta
v enakovrednem odnosu)

Značilnosti:

nagovor (Dragi Peter!)
gospod
tikanje
pozdrav (Prisrčen pozdrav)
podpis (Metka)

URADNO

(med osebama, ki sta v
neenakovrednem

Značilnosti:

nagovor (Spoštovani
Peter Jarc!)
vikanje
pozdrav (Lep pozdrav)
podpis (Metka Kranjc)

OBLIKE IN SESTAVINE URADNEGA PISMA

IME, NASLOV PISCA _____
PISANJA _____

_____
_KRAJ, _____ DATUM

SPOŠTLJIV
NAGOVOR
IME IN NASLOV
NASLOVNIKA

ZADEVA

VSEBINA

POZDRAV

PODPIS

PODATKI NA OVOJNICI

VLJUDNOSTNI NAGOVOR IME IN PRIIMEK ULICA IN HIŠNA ŠTEVILKA

POŠTNA ŠTEVILKA IN KRAJ

URADNO PISMO

Založba Rokus, d.o.o.
Grad Fužine, Studenec 2 a
p. p. 5191
1260 Ljubljana Polje
1998

Ljubljana, 9. 12.

Spoštovani gospod Jež,

na Vašo željo Vam v prilogi pošiljamo katalog knjig, ki smo jih izdali v letošnjem letu, in prospekt našega darilnega programa.

Če imate še kakšne želje, nam jih sporočite.

S spoštovanjem

Saša Škrjanc,
vodja prodaje
Saša

Škrjanc

Priloga: katalog, prospekt

VRSTE VABILA

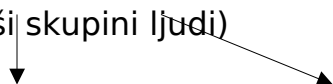

ZASEBNO

(namenjeno posamezniku
ljudem)
ali manjši skupini ljudi)

JAVNO

(namenjeno vsem
ljudem)

NEURADNO

(med osebami, ki so v
enakovrednem odnosu)
odnosu)

URADNO

(med osebami, ki so v
neenakovrednem
odnosu)

VABILO je besedilo, v katerem sporočevalec vabi
naslovnika, naj se udeleži prireditve; vsebovati mora
naslednje podatke:

- na katero prireditev vabi,
- kdaj bo potekala,
- kje bo potekala,
- kdo vabi,
- koga vabi.

Draga Nevenka!

Vabim te na praznovanje rojstnega dne, ki bo v
nedeljo, 13.4.2006 ob 15. uri v našem vikendu (št. 96)
na Pokljuki.

Vabim tudi tvojega brata Uroša. Upam, da je avto že
popravljen.

Dragica

Kranj, 28. 1. 2006

OSNOVNA ŠOLA POLJANE
KRANJ, Prešernova cesta 10

VABILO

Spoštovani starši učenca/-ke Tatjane košir!

Vabim Vas, da se skupaj z otrokom oglasite na govornilni uri, ki bo v
torek, dne 4. 1. 2006, ob 18. uri v sobi št. 40.

Pričakujem, da boste prišli na pogovor, in prosim, da to potrdite s
podpisom.

Podpis staršev:

_____

Podpis učitelja:

Milena Kosi

VRSTE OPRAVIČILA

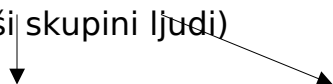

ZASEBNO

(namenjeno posamezniku
ljudem)
ali manjši skupini ljudi)

JAVNO

(namenjeno vsem
ljudem)

NEURADNO

(med osebami, ki so v
enakovrednem odnosu)

URADNO

(med osebami, ki so v
neenakovrednem
odnosu)

OPRAVIČILO mora vsebovati:

- kraj in čas pisanja,
- nagovor naslovnika,
- osrednji del besedila (da se opravičujemo, za kaj se opravičujemo, kdaj in zakaj je do tega prišlo),
- pozdrav
- podpis sporočevalca

Bovec, 25. oktobra 2005

OPRAVIČILO

Spoštovana gospa razredničarka!

Moja hčerka Vida Eržen je imela gnojno angino, zato je od 10. do 24. oktobra 2006 ni bilo pri pouku.

Prosim Vas, da ji zamujene ure opravičite in da jo za ta teden opravičite tudi pri športni vzgoji.

Lepo Vas pozdravljam

Ana Eržen

OPIS KRAJA

- lega
- sestava
- zgodovina (predstavitev kraja)
- prebivalci
- javne zgradbe
- gospodarstvo
- znamenitosti

ZAIMKI

So besede, s katerimi posredno poimenujemo bitja, stvari, njihove lastnosti. Uporabljamo jih namesto samostalnikov (učitelj - on/kdo), pridevnikov (sestrin - njen/čigav) ali prislovov (zvečer - takrat/kdaj).

VPRAŠALNI ZAIMKI so besede, s katerimi sprašujemo:

- po človeku → KDO
- po živali, rastlini, stvari ali pojmu → KAJ
- po lastnosti → KAKŠEN/ -A/ -O
- po vrsti → KATERI/ -A/ -O
- po svojini → ČIGAV/ -A/ -O
- po količini → KOLIKO
- po kraju → KJE
- po izboru → OD KOD
- po cilju → KAM
- po času → KDAJ
- po pogostnosti → KOLIKOKRAT
- po načinu → KAKO
- po vzroku → ZAKAJ
- po namenu → ČEMU

(sestrin plašč - njen plašč).

LASTNIK	SVOJILNI ZAIMEK
jaz	MOJ
ti	TVOJ
on	NJEGOV
ona	NJEN
midva / medve / midve	NAJIN
vidva / vedve / vidve	VAJIN
onadva / onedve / onidve	NJUN
mi / me	NAŠ
vi / ve	VAŠ
oni / one	NJIHOV

OSEBNI ZAIMKI

POVRATNO OSEBNI ZAIMEK:	SEBE, SE
POVRATNO SVOJILNI ZAIMEK:	SVOJ/ -A/ -O

SVOJILNI ZAIMEK stoji namesto svojilnega pridevnika

SAMOSTALNIŠKA BESEDA

Poimenuje bitja, stvari, pojme. Delimo jo na:
-samostalnik (deček, mesto)
-samostalniški zaimek (kdo, nekdo, nihče)
-posamostaljeni pridevnik (Čajkovski, Krško)

MOŠKE SKLANJATVE

1. moška
končnica v rod. ed.: -a
∅
(avtobus)

3. moška
končnica v rod. ed.: -
(RTV, EKG)

2. moška
končnica v rod. ed.: -e
(pismonoša)

ŽENSKE SKLANJATVE

1. ženska
končnica v rod. ed.: -e
∅
(lipa)

3. ženska
končnica v rod. ed.: -
(Beti, Ines)

2. ženska
končnica v rod. ed.: -i
(perut)

~~SREDNJE SKLANJATVE~~

navadna srednja
končnica v rod. ed.: -a
ega
(mesto)

posebna srednja
končnica v rod. ed.: -
ega
(Krško)

VRSTI BESED

SLOGOVNO NEZAZNAMOVANE SLOGOVNO
ZAZNAMOVANE

BESEDE
(uporabljamo jih lahko v
Vseh okoliščinah → oče)

BESEDE
(uporabljamo jih le v
določenih okoliščinah

atek) →

OPIS DRŽAVE

Je besedilo, v katerem opisujemo značilnosti neke države:

-lega

-himna

-kulturni
spomeniki

-mejne države

-plačilno
sredstvo

-domača obrt

-velikost

-državni jezik

-pomembne

Slovenščina
spraševanje

-glavno mesto
-zastava
-grb

-pokrajine
-najvišja gora
-večje reke

osebnosti

OPIS NARAVNEGA POJAVA

Je besedilo, v katerem prikazujemo ponavljajoči se naravni pojav. Povemo:

- kje nastane
- kako nastane
- kako poteka
- kaj povzroči

Glagoli so v sedanjiku.

OPIS ŽIVLJENJA OSEBE

Je besedilo, v katerem v pravilnem zaporedju naštevamo, kaj vse dela oseba ponavadi ob delovnikih, ob koncu tedna, med prazniki,...

OPIS ŽIVLJENJA LJUDI

Je besedilo, v katerem povemo bivališče, hrano, obleko, običaje, ... Skratka opišemo ljudi.

GLAGOLI

So besede, s katerimi poimenujemo dejanje, stanje, dogajanje, ... (pišem, sedim, rastem, ...).

PREDLOG

Je beseda, s katero izražamo razna razmerja:

- prostorsko (v šoli, iz šole)
- časovno (pred tekmo, po tekmi)

STALNE BESEDNE ZVEZE

---

npr.: Stisniti rep med noge.
Jabolko ne pade daleč od drevesa.

ČASOPISNO POROČILO

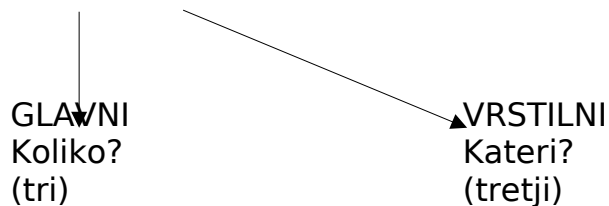

Je neumetnostno besedilo v katerem sporočevalec resnično/stvarno pripoveduje o preteklem dogodku.

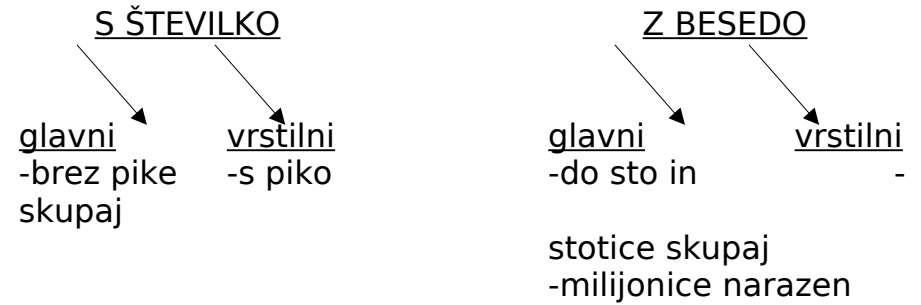
ŠTEVNIKI

ZAPIS ŠTEVNIKOV

3465 → tri tisoč štiristo petinšestdeset
3465 → tritisočštiristopetinšestdeseti

POVED

Začne se z veliko začetnico in konča s piko, vprašajem ali klicajem.

ENOSTAVČNA

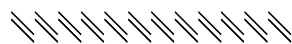
ima eno osebno
glagolsko obliko (povedek):
(povedkov):
Pišem pesmi.
čas.

VEČSTAVČNA

ima več osebnih
glagolskih oblik
Pišem pesmi, ko imam
čas.

STAVEK je sestavljen iz stavčnih členov:

- povedek
- osebek

Sravčni členi	Grafične oznake	Krajšave	Pomeni	Vprašalnice	Primeri
povedek	~	pov.	dejanje, stanje, potek	kaj se dogaja	<i>Poslušam.</i>
osebek	-	os.	vršilec dejanja, nosilec stanja	kdo - kaj	<i>Lenka pometa.</i>
predmet	=	pred.	kar/kogar osebkovo dejanje prizadeva	koga - česa komu - čemu koga - kaj o kom - o čem s kom - s čim	Pijem <u>sok</u> .
prislovna določila		p. d.	izražajo okoliščine		
kraja		p. d. k.	kraj	kam, kje, kod	<i>Sedim v kuhinji.</i>
časa		p. d. č.	čas	kdaj, koliko časa	<i>Zaspim ob 21h.</i>
načina		p. d. n.	način	kako, na kakšen način	<i>Govori hitro.</i>
vzroka		p. d. v.	vzrok	zakaj	<i>Zaradi dežja je spolzko.</i>

8. RAZRED

UMETNOSTNO BESEDILO

DESA MUCK HČI LUNE

TRIVIALNA LITERATURA: gre za ceneno, umetniško manjvredno zvrst literature.

ZNAČILNOSTI:

- ustvarjanje umetnega sanjskega sveta
- beg pred resničnostjo
- kopičenje dražljajev (erotika, nasilje,...)
- značajsko poenostavljene osebe
- neizviren jezik
- srečni konec

JANEZ MENART PAŽ

Srednjeveška balada (križarska vojna, smrt, pogreb).

ZAPOREDNA RIMA:

kdaj	a
mlaj	a
nj	b
mudj	b

STONE PAVČEK TOŽBA

METAFORA ali PRENOS pomeni rabo besede v prenesenem pomenu.

SVOBODNA RIMA:

pogovarj <u>a</u>	a
ded <u>o</u> m	b
očet <u>o</u> m	b
kmet <u>o</u> m	b
cvet <u>o</u> m	b
neb <u>o</u> m	b
zarj <u>a</u>	a
pogovarj <u>a</u>	a

NIKO GRAFENAUER ŽIVLJENJE

Življenje - POOSEBITEV ali PERSONIFIKACIJA
npr.: Življenje tako živi, da ga je zmeraj manj (življenje poosebi - pripiše mu človeške lastnosti).

PRESTOPNA RIMA:

živj	a
manj	b
polzi	a
dan	b

SOGLASNIŠKI STIK ali ALITERACIJA je ponavljanje istega soglasnika na začetku dveh ali več zaporednih besed.

npr.: ...med prsti polzi...

SAMOGLASNIŠKI STIK ali ASONANCA je ujemanje samoglasnikov na koncu dveh ali več verzov.

Delimo jo v tri skupine:

-MOŠKA ASONANCA (en samoglasnik - živj - lebdj),

-ŽENSKA ASONANCA (dva samoglasnika - razsipa - hĵpa),

-TEKOČA ASONANCA (trije samoglasniki - asonanca - sonata).

FRANCE PREŠEREN POVODNI MOŽ

Prva slovenska umetna balada, srednje dolga lirsko-epska pesem, ki ima ZASNOVO, ZAPLET, VRH, RAZPLET in RAZSNOVO.

PODOBNOGLASJE ali ONOMATOPOIJA je posnemanje glasov v naravi.

npr.: So brž pridrvili se črni oblaki,
zasliši na nebu se strašno
gromenje...

11. kitica je
} slikanje
viharja

ANADIPLOZA je zadnja beseda ponovljena na začetku naslednjega verza.

npr.: _____ nobene
nobene _____.

ANAFORA je ponavljanje besed na začetku zaporednih verzov.

npr.: ne boj se _____, že Uršika zala _____,
ne boj se _____. že Uršika zala _____.

STOPICA: amfibrah u - u

Od ne|kdaj le|pe so Lju|bljan|ke slo|ve|le...

u - u u - u u - u u - u

Balada ima 3 dele:

1. Urška, 2. ples, 3. ples Urške in Povodnega moža.

VALENTIN VODNIK DRAMILO

Narodno prebudna domoljubna pesem - pesem, ki izpoveduje ljubezen do domovine in naroda.

ALPSKA POSKOČNICA je stalna kitica iz štirih amfibraških verzov. Pogosta v ljudskem pesništvu, značilna za Vodnika.

MOŠKA RIMA - enozložna (npr. morjé - redé)

ŽENSKA RIMA - dvozložna (npr. glávě - postavě)

ANTON AŠKERC NAJLEPŠI DAN

SPREMENJEN BESEDNI RED ali INVERZIJA: obrnjeni besedni red.

npr.: snubaču on tretjemu stisne roko

ZAPOREDNA RIMA

leži	a	
kleči	a	
trije	b	
srce	b	
tri	c	
govorj		c

FRANCE PREŠEREN UVOD H KRSTI PRI SAVICI

Epska pesnitev iz leta 1836, posvečena tragično umrlemu prijatelju Matiju Čopu (utopil v Savi).

Ima 2 dela - UVOD, KRST

VALJHUN je na strani kristjanov, ČRTOMIR pa nekristjanov.

UVOD sestavlja: 10 kitic (položaj, razmere)
7 kitic (Črtomirjev govor)
9 kitic (epilog - posledice)

1. Črtomir je z vojsko obkoljen. HOMORESKA/
PRISPODOBA
2. Primanjkuje hrane. (22. + 23. kitica)
3. Govor Črtomira.
4. Črtomirova vojska doživi poraz. PRETIRAVANJE ali PRISPODOBA (9. kitica)

STOPICA: jamb u -

Valj|hun, sin Kaj|ti|ma|ra, boj kr|va|vi...
u - u - u - u - u - u

VERIŽNA RIMA:

krvavi	a	} TRIVRSTIČNA KITICA - TERCINA
veru	b	
stavi	a	
marsikateru	b	ALITERACIJA: ... <u>s</u> vetlim <u>s</u> oncam
Korotani	a	<u>s</u> užni dnovi
jezeru	b	STOPNJEVANJE: ...se strašni boj, boj, mesarsko
		klanje,...

FRANCE PREŠEREN TURJAŠKA ROZAMUNDA

---

1. Gostovanje na Turjaškem gradu.
2. Rozamunda se zaroči z Ostrovrharjem.
3. Pevec oceni Rozamundino lepoto.
4. Rozamunda pošlje Ostrovrharja nad Turke.
5. Ostrovrhar izpolni naročilo.
6. Ostrovrhar se zaljubi v Lejlo in se z njo poroči.
7. Rozamunda odide v samostan.

Epska-pripovedna pesem – ROMANCA

To je pesem španskega izvora, ki opeva boje in ljubezni plemstva. Je vedrejša kot balada. Poznamo zgodovinske, ljubezenske, junaške romance.

STOPICA: trohej - u

Hrast stoji v tur|jaš|kim dvo|ri...

- u - u - u - u

ŽENSKA ASONANCA

snubače - igrače (8. in 18. verz)

NI RIME!!

IVAN TAVČAR

VISOŠKA KRONIKA

Zgodovinski roman, napisan v obliki KRONIKE. Ima 14 poglavij in epilog, v katerih Izidor Kalan opisuje dogodke iz svojega življenja v časovnem zaporedju. Istočasno opisuje tudi družbeno življenje iz 2. polovice 17. stol. in v začetku 18. stol. v Škofji Loki.

Osrednje osebe so:

-oče Polikarp Kalan

-sin Izidor Kalan (pripovedovalec)

-Jurij

-Agata

ROMAN je dolgo prozno delo. Razdeljen je na več poglavij, ki zajemajo daljše časovno obdobje. Glavna oseba je prikazana v raznih situacijah, tudi veliko drugih oseb. Prikaže značilnosti kraja, časa. Dogajanje je zapleteno.

Poznamo:

-viteške,

-zgodovinske,

-ljubezenske,

-družinske,

-socialne...

LEV NIKOLAJEVIČ TOLSTOJ STAREJŠI BRAT

Romanopisec - VOJNA IN MIR, ANA KARENINA,
TRILOGIJA O LASTNI MLADOSTI

POVEST - srednje dolga pripoved, nastopajočih oseb
je manj kot v romanu, pripovedovanje
preprosto, konec srečen.

ČRTICA - krajše pripovedno delo. Pripoveduje o enem
dogodku. V njej je malo nastopajočih oseb.
Pomembni so opisi razpoloženj.

SLIKA - spada med črtice, je kratka pripoved o eni
osebi. Opis dogodka je realističen. Avtor je v
njej prisoten kot priča dogajanja. Po dolžini
sodi med črtico in novelo.

JANKO KERSNIK MAČKOVA OČETA

Mojstra slike sta Ivan Tavčar in Janko Kersnik. Tudi
Mačkova očeta je slika. Dogodek je izjemen,
opisovanje realistično, vsebuje velik časovni razpon,
nastopa malo oseb, dogajanja je malo. V zgodbi je
udeležen neposredno tudi avtor. Mačkov oče je
posebnejš, pri njem prevlada razum nad čustvi, vse

obnašanje pa je posledica revščine, golega boja za
obstane.

SIMON JENKO PO SLOVESU

ZGRADBA: trivrstična, štirivrstična, povezuje ju
samostojni verz

ZAPOREDNA RIMA:

gore	a	
polje	a	
obsta <u>l</u>		b
obda <u>l</u>	b	

ANTON TOMAŽ- LINHART ŽUPANOVA MICKA

} PRVA SLOVENSKA
KOMEDIJA

VESELOIGRA ali KOMEDIJA je igra z veselo vsebino.
Komično se zaplete, srečno razplete, osebe so smešne
zaradi govora, obnašanja,... Hoče zabavati, vzgajati,...

TONE PARTLJIČ MOJ ATA, SOCIALISTIČNI KULAK

Med sodobnimi zvrstmi komedije je zelo pogosta
SATIRA. Ta posmehljivo, zabavljivo kritizira človeške

Slovenščina
spravevanje

lastnosti ter družbene ali politične razmere. Satira je
tudi komedija Moja ata, socialistični kulak.

8. RAZRED

NEUMETNOSTNO BESEDILO

POGOVOR

V pogovoru sodelujeta najmanj dve osebi. Menjavata se v vlogi govorca in poslušalca. Zato jima pravimo kar sogovorca.

Pogovor, v katerem sogovorca usklajujeta svoji mnenji, je pogajalni pogovor.

Pogovor, v katerem skuša eden od sogovorcev pripraviti drugega do določenega dejanja in ga pri tem prepričuje, je prepričevalni pogovor.

Pogovor, v katerem se izmenjujejo vprašanja in odgovori, je raziskovalni pogovor.

Posebna vrsta javnega raziskovalnega pogovora je intervju; to je besedilo, v katerem sodelujeta spraševalec (novinar) in vprašani (intervjuvanec). Če spraševalec sprašuje vprašanega o njegovem življenju, gre za pogovor o življenju osebe.

Intervjuji so objavljeni v časopisih, revijah, na radiu in televiziji.

Sleng uporabljajo enako stari sogovorci, predvsem najstniki, ni pa primeren za rabo v vseh okoliščinah sporočanja.

Za sleng so značilne besede, prevzete iz tujih jezikov.

JEZIKOVNE DRUŽINE

Sorodni jeziki spadajo v isto jezikovno družino.

V Evropi je več jezikovnih družin – največje med njimi so:

-germanska

-romanska

-slovanska

Slovenščina spada v slovansko jezikovno družino – med južne slovanske jezike.

Večina evropskih jezikov izvira iz indoevropsčine.

VRSTI BESEDIL

SUBJEKTIVNO BESEDILO

OBJEKTIVNO BESEDILO

(v besedilu so izražena mnenja, (v besedilu niso izražena

počutje, čustva,... sporočevalca) mnenje, počutje, čustva,...

sporočevalca)

Glede na TRAJANJE DEJANJA oz. na GLAGOLSKI VID so glagoli

Slovenščina
spraševanje

DOVRŠNI
(poimenujejo dejanje z
omejenim trajanjem
npr.: pridelati, spregovoriti)
govoriti)

NEDOVRŠNI
(poimenujejo dejanje z
neomejenim trajanjem
npr.: pridelovati,

PRIPOVED O ŽIVLJENJU OSEBE

Sporočevalec navaja pomembne pretekle dogodke iz življenja te osebe, in sicer v resničnem časovnem zapovrstju, zato je v besedilu precej časovnih prislovov (npr. *nato*), ali prislovnih določil časa (npr. *leta 1794*). Glagoli so v pretekliku.

Pripoved o življenju osebe je subjektivno besedilo.

REKLAMA

Je besedilo, s katerim želi sporočevalec vplivati na naslovnika, da bi kupil njegov izdelek ali uporabil njegovo storitev. Pri tem uporablja take besedne in nebesedne prvine (npr. fotografije), ki pritegnejo naslovnikovo pozornost in vzbudijo prijetna čustva.

VRSTI BESEDIL

UMETNOSTNO

(besedilo, ki vsebuje domišljajske, vsebuje nepreverljive podatke in nima praktičnega namena) praktični

NEUMETNOSTNO

(besedilo, ki vsebuje resnične, preverljive podatke in ima praktični namen)

PODREDNO ZLOŽENA POVED

GLAVNI STAVEK

(npr. *Kupi sok*, če boš žejna.)
en
stavka

ODVISNI STAVEK

(dopolnjuje samo del glavnega

Slovenščina
spraševanje

boš

npr. Kupi sok, če
žejna.)

ODVISNIKI

OSEBKOV ODVISNIK dopolnjuje povedek glavnega stavka s podatkom o vršilcu njegovega dejanja.
Vprašalnica: kdo/kaj + povedek glavnega stavka.

Kdor je pogumen, naj zapleše prvi.
OSEBKOV ODVISNIK   GLAVNI STAVEK

Kdo naj zapleše prvi?

PREDMETNI ODVISNIK dopolnjuje povedek glavnega stavka s podatkom o vsebini njegovega dejanja ali o tem, komu/čemu je dejanje namenjeno... zato je zanj več vprašalic, npr. koga/kaj + povedek glavnega stavka, koga/česa + povedek glavnega stavka, komu/čemu + povedek glavnega stavka...

Obljubila si mi, da mi boš pomagala.
GLAVNI STAVEK   PREDMETNI ODVISNIK

Kaj si mi obljubila?

KRAJEVNI ODVISNIK dopolnjuje povedek iz glavnega stavka s podatkom o kraju njegovega dejanja.
Vprašalnica: kam/kje/kod... + povedek glavnega stavka.

Šla je tja, kamor si je že dolgo želela.
GLAVNI STAVEK   KRAJEVNI ODVISNIK

Kam je šla?

ČASOVNI ODVISNIK dopolnjuje povedek iz glavnega stavka s podatkom o času njegovega dejanja.
Vprašalnica: kdaj + povedek glavnega stavka.

Kadar imam čas, berem knjigo.
ČASOVNI ODVISNIK   GLAVNI STAVEK

Kdaj berem knjigo?

NAČINOVNI ODVISNIK dopolnjuje povedek iz glavnega stavka s podatkom o načinu njegovega dejanja.
Vprašalnica: kako + povedek glavnega stavka.

Odšla je, ne da bi se poslovila.
GLAVNI STAVEK   NAČINOVNI ODVISNIK

Kako je odšla?

VZROČNI ODVISNIK dopolnjuje povedek iz glavnega stavka s podatkom o vzroku njegovega dejanja.
Vprašalnica: zakaj + povedek glavnega stavka.

Ker je bil bolan, je ostal doma.
VZROČNI ODVISNIK   GLAVNI STAVEK

Zakaj je ostal doma?

NAMERNI ODVISNIK dopolnjuje povedek iz glavnega stavka s podatkom o namenu njegovega dejanja.
Vprašalnici: čemu/s kakšnim namenom + pov. gl. stavka.

Uči se, da bi znal.
GLAVNI STAVEK   NAMERNI ODVISNIK

S kakšnim namenom se uči?

POGOJNI ODVISNIK dopolnjuje povedek iz glavnega stavka s podatkom o pogoju njegovega dejanja.
Vprašalnica: pod katerim pogojem + pov. gl. stavka.

Če bi sijalo sonce, bi odšel v hribe.
POGOJNI ODVISNIK   GLAVNI STAVEK

Pod katerim pogojem bi odšel v hribe?

DOPUSTNI ODVISNIK dopolnjuje povedek iz glavnega stavka s podatkom o kljubovanju oviri njegovega dejanja.
Vprašalnica: kljub čemu + povedek glavnega stavka.

Kljub poslušanju, si ni ničesar zapomnil.
DOPUSTNI ODVISNIK   GLAVNI STAVEK

Kljub čemu si ni ničesar zapomnil?

PRILASTKOV ODVISNIK ne dopolnjuje povedka iz glavnega stavka, temveč katero drugo besedo v glavnem stavku.
Vprašalnice: kateri/kakšen/koliko/čigav + ustrezna beseda iz glavnega stavka.

Zemljo grejejo žarki, ki jih oddaja sonce.
GLAVNI STAVEK   PRILASTKOV ODVISNIK

Kateri žarki?

PREGLEDNICA ODVISNIKOV

Ime odvisnika	Podčrtovanje	Krajšave	Vprašalnica	Vezniške besede
Osebkov	-	os. odv.	Kdo ali Kaj?	kdor, kar, kdo, ali, da, kako,...
Predmetni	=	predm. odv.	Koga ali česa? Komu ali čemu? Koga ali kaj? Pri kom ali pri čem? S kom ali s čim?	kogar, kar, da, ali, kaj, kod, če,...
Krajevni		kr. odv.	Kam, kje kod?	kjer, kamor, koder, odkoder, do koder,...
Časovni		čas. odv.	Kdaj, do kdaj?	ko, kadar, dokler, kar, od kdaj, medtem ko,...
Načinovni		nač. odv.	Kako, na kakšen način?	ne da, kakor, kakor da, da, ko da,...
Vzročni		vzr. odv.	Zakaj?	ker, ko, ki,...
Namerni		nam. odv.	Čemu, s kakšnim namenom?	da, da bi,...
Pogojni		pog. odv.	Pod katerim pogojem?	če, aki, ko, da,...
Dopustni		dop. odv.	Kljub čemu?	čeprav, četudi,...

Prilastkov	..	pril. odv.	Kakšen, kateri, čigav?	ki, kateri, da, kaj, kam, kot, kakor,...

OPIS POSTOPKA

Koraki/faze so naštetih v pravilnem časovnem zapovrstju. Glagoli so v sedanjiku, in sicer v obliki 3. ali 1. osebo množine (npr. *pražijo/prožimo*) ali 2. osebo ednine (npr. *pražiš*); lahko so tudi v velelniku (npr. *praži/prožite*) – tako besedilo imenujemo navodilo za delo. Pred naštevanjem korakov/faz postopka so pogosto navedeni pripomočki za delo (npr. sestavine, orodje,...).

PISANJE BARV

Če je predmet večbarven, pišemo imena barv z vezajem (npr. *rumeno-rjav* = rumen in rjav).

Če je predmet enobarven, pišemo ime barve skupaj ali narazen (npr. *sivorjav* ali *sivo rjav* = rjav z odtenkom sive).

Če odtenek njegove barve lahko v čim primerjamo, pišemo ime barve narazen (npr. *peščeno siv* = siv kot pesek).

TRI PIKE

So ločilo, s katerim zaznamujemo nedokončano poved (npr. *Ti očeta do praga ...*) ali nedokončano besedo

(npr. *Prejmi pozdrave in polj...*). V prvem primeru jih pišemo levo in desno neštično, v drugem pa levo stično.

RAZLAGA NASTANKA POJAVA

KATERE VRSTE

ZAKAJ NASTANE

KAJ POVZROČI

JE POJAV IN

KATERE LASTNOSTI

IMA

DEFINICIJA

Definicija je iz treh delov:

- iz definiranega pojma (npr. UNESCO),
- iz nadpomenke (npr. je ustanova),
- iz navedenih lastnosti definiranega pojma (npr. ki skrbi za ohranjanje svetovne kulturne in naravne dediščine).

NASVET STROKOVNJAKA

Je besedilo, v katerem se strokovnjak odziva na prošnjo ali vprašanje bralca/poslušalca časopisa/revije/radia televizije/medmrežja, in sicer o tem, kako ravnati

Slovenščina
spravevanje

npr. pri negi bolnika, domače živali ali rastline, pri
vzgoji otroka...

ZAHVALA

URADNA ZAHVALA je besedilo, s katerim naslovniku, s katerim smo v neenakovrednem odnosu, izrekamo svojo hvaležnost za to, kar je storil za nas. Uradna zahvala je lahko ustna ali pisna.

Pisna uradna zahvala ima naslednje dele:

IME, NASLOV PISCA
PISANJA

     KRAJ,   DATUM

IME IN
NASLOV
NASLOVNIKA

NASLOV BESEDILA

VSEBINA

POZDRAV

PODPIS

VEZNIKI

So besede, ki povezujejo stavke (npr. Pojdi k tabli *in* mi prinesi kreda) in besede (npr. ravnatelj *in* učitelji) ter izražajo logična razmerja (npr. vzrok, posledico, pogoj, ...).

Pred veznikom, ki povezuje stavka, po navadi stoji vejica (npr. Poravnaj torbo, *da* se ne bo kdo spotaknil). Znotraj večbesednih veznikov vejice ne pišemo (npr. *Medtem ko* je Peter pisal, je Ana malicala).

VEJICA

Kadar kaj naštevamo v stolpcih, lahko napišemo na koncu vsake enote vejico ali pa je ne napišemo. Če vejice napišemo, moramo za zadnjo enoto napisati piko. Če naštevamo daljše enote (npr. povedi), lahko namesto vejice napišemo podpičje.

POSEBNA RABA VEJICE

Mmm, kako je okusno!	Kako je okusno, mmm!
Tilen, pridi h kosilu.	Pridi h kosilu, Tilen.
Ne, tega ti ne bom povedal!	Tega ti ne bom povedal, ne!

Zbudi se, Matjaž, lepo vreme kliče!

9. RAZRED

UMETNOSTNO BESEDILO

UMETNOSTNA OBDOBJA

---

1. SREDNJI VEK - PISEMSTVO

Od 9. do konca 15. stoletja
brižinski spomeniki,
celovski ali rateški rokopis,
stiški rokopis,
starogorski rokopis,
škofjeloški rokopis.

2. PROTESTANTIZEM ali REFORMACIJA

1550-1595

Primož Trubar 1550 prvi slovenski knjigi abecednik in katekizem

Jurij Dalmatin 1584 prevod Svetega pisma

Adam Bohoriš slovnica Zimske urice

Sebastjan Krelj

3. RAZSVETLJENSTVO

1768-1819

1. komedija Županova Micka

1. časnik Ljubljanske novice

1. pesniška zbirka Pesmi za pokušino

Zoisov krog:

Anton Tomaž Linhart

Valentin Vodnik

Jernej Kopitar

Žiga Zois

Marko Pohlin

4. ROMANTIKA

1819-1848

Razcvet pesništva, glasbe, pisava GAJICA.

France Prešeren

Matija Čop

Andrej Smole

Stanko Vraz

A. Martin Slomšek

5. OD ROMANTIKE DO REALIZMA

1848-1881

1. slovenski roman 1866 Josip Jurčič: Deseti brat

1. umetna pripovedka Fran Levstik: Martin Krpan

literarni program Popotovanje od Litije do Čateža

Josip Jurčič

Fran Levstik

Simon Gregorčič

Simon Jenko

6. REALIZEM

1881-1899

razumsko obdobje

Ivan Tavčar

Janko Kersnik

Anton Aškerc

Zofka Kveder

Fran Govekar

Stopnjevani realizem je NATIRALIZEM (3 determinante dednost, okolje, zg trenutek).

7. MODERNA

1899-1918

dosežen je svetovni vrh v prozi, dramatik in poeziji simbolizem, impresionizem, dekadenca in nova romantika

Dragotin Kette

Josip Murn-Aleksandrov

Ivan Cankar

Oton Župančič

Sopotnika moderne:

Fran Saleški Finžgar

Fran Milčinski

8. OBDOBJE MED OBEMA VOJNAMA

a) EKSPRESIONIZEM 1918-1930

Srečko Kosovel

Slavko Grum

b) SOCIALNI REALIZEM 1930-1941

Tone Seliškar

Mile Klopčič

Anton Ingolič

Ciril Kosmač

Prežihov Voranc

Miško Kranjec

9. NOB

1940-1945

Preprosta besedila, vsebina je važnejša od obile. Največ je pesmi in kratkih dramskih del. Proze skoraj ni.

Matej Bor

Karel Destovnik - Kajuh

Ivan Minatti

Oton Župančič

Edvar Kocbek

10. KNJIŽEVNOST PO 2. SVETOVNI VOJNI

Od 1950 naprej

- a) PREDVOJNI ROD: Miško Kranjec, Ciril Kosmač, Anton Ingolič, Matej Bor, Cene Vipotnik, Edvard Kocbek, Jože Udovič, Ivan Potrč,...
- b) 1. POVOJNI ROD: Janez Menart, Kajetan Kovič, Tone Pavček, Ciril Zlobec, Lojze Krakar, Ivan Minatti, Dane Zajc, Veno Taufer, Gregor Strniša, Beno Zupančič, Alojz Rebula,...
- c) 2. POVOJNI ROD: Rudi Šeligo, Jože Snoj, Ervin Fritz, Tomaž Šalamun, Svetlana Makarovič, Niko Grafenauer, Andrej Brvar,...
- d) 3. POVOJNI ROD: Drago Jančar, Ivo Svetina, Boris A. Novak, Milan Jesih, Milan Dekleva, Tone Partljič, Drago Jančar, Mate Dolenc,...

PROZA

ROMAN

Je dolga prozna pripoved, razdeljen je na več poglavij, ki obsegajo daljše časovno obdobje. Glavna oseba je prikazana v raznih situacijah, starostih in dogodkih. Poznamo viteške, pustolovske, zgodovinske, ljubezenske,...

Večinoma so razvojni ali sintetični (dogodki so opisani v enakem časovnem vrstnem redu, kot so se dogajali) ali razpletni oz. analitični (najprej spoznamo določeno situacijo, razvoj, ki do nje pripelje pa je prikazan naknadno, postopoma).

POVEST

Je srednje dolgo prozno delo, nastopajočih oseb je manj kot v romanu, je pa več središčnih oseb. Pripovedovanje je preprosto, konec je hiter in pogosto srečen. Zunanja zgodba je pomembnejša od čustev.

NOVELA

Je krajša pripoved o enem, kvečjemu dveh ali treh glavnih dogodkih in maloštevilnih oseb. Dogajanje je psihološko poglobljeno, opisi oseb in zunanjih dogodkov so skopi. Velikokrat je značilen dramatski trikotnik.

ČRTICA

Je krajše pripovedno delo, ki zgoščeno pripoveduje o enem dogodku in je malo nastopajočih oseb, pomembna pa so čustva. Velikokrat je brez zgodbe in gre le za orise stanj, razpoloženj glavne osebe.

HUMORESKA

Je krajša pripoved, ki vzbuja smeh z nesmisli, pretiravanjem v izražanju,... Kritična je do slabih navad ljudi, smeši, vendar ne žali.

POEZIJA

EPSKE ali PRIPOVEDNE PESMI

BALADA je srednje dolga lirsko-epska pesem, ki ima značilno zgradbo: zasnova, zaplet, vrh, razplet in raznova. V njej nastopa malo oseb, dogajanje je napeto, dramatično, konec je tragičen. Dvogovor.

ROMANCA je epsko-lirska pesnitev s pomirljivim zaključkom, je španskega izvora in opeva boje in ljubezen plemstva.

EP pripoveduje o dogodkih, je daljša pripovedna pesnitev, ki je po tematiki zgodovinska, bajeslovna, živalska,... Pripovedovanje je raztegnjeno in zelo nazorno.

LIRSKE ali IZPOVEDNE PESMI

SONET je sestavljen iz štirih kitic, prvi dve sta štirivrstičnici ali kvartini in imata oklepajočo rimo, drugi dve sta trivrstičnici ali tercini in imata najpogosteje prestopno rimo. Verz je italijanski enajsterec, stopica pa jamb.

GAZELA je orientalska pesniška oblika, ki ima navadno od šest do trideset verzov in ni deljena na kitice, ritem ni predpisan, rima pa se ponovi v prvih dveh vrsticah in nato v vseh sodih. Vsebuje refren.

GLOSA je pesem, ki v štirih desetvrstičnicah razlaga neko življenjsko dogajanje, ki je zgoščeno v štirih verzih gesla ali motta. Verz je četverostopični trohej – španski osmerek, rima pa si sledi v posebnem zaporedju.

DRAMATIKA

ŽALOIGRA ali TRAGEDIJA

Prikazuje resnično ali izmišljeno dogajanje. Junak je praviloma dober, plemenit in skuša doseči neki vzvišeni cilj. Pri tem se zaplete v boj z uničujočimi silami, zato doživi poraz, brez osebne krivde. Fizično propade, moralno pa zmaga.

VESELOIGRA ali KOMEDIJA

Je igra z veselo vsebino, komično se zaplete, srečno razplete. Osebe so smešne zaradi imen, obnašanja,...
Hoče vzgajati, zabavati ali se norčevati.

STOPICA

Je osnovna metrična enota verza, ki jo sestavlja poudarjeni (-) in nepoudarjeni (u) zlog.

JAMB	u -
TROHEJ	- u
AMFIBRAH	u - u

VERZ

ITALIJANSKI	ali	LAŠKI	
ENAJSTEREC			- u - u - u - u
peterostopičen	nadštevilčni		
jamb			u - u - u - u - u - u
ŠPANSKI OSMEREC			
četrstostopičen trohej			

KITICA

- dvovrstičnica ali distih
- trivrstičnica ali tercina
- štirivrstičnica ali kvartina

- alpska poskočnica - je stalna domača kitica iz 12. st.
Sestavljajo jo štirje amfibraški verzi.

PONAVLJANJE GLASOV

SOGLASNIŠKI STIK ali ALITERACIJA → stran 15

SAMOGLASNIŠKI STIK ali ASONANCA → stran 15

PONAVLJANJE GLASOV

PONAVLJANJE ali ITERACIJA → stran 3

- podvojitve ali geminacija - v verzu
- anafora - na začetku dveh verzov
- epifora - na koncu dveh verzov
- epanalepsis - na začetku prvega in na koncu drugega verza
- anadiploza - na koncu prvega in na začetku drugega verza
- pripev ali refren

BESEDNI SLOG

METAFORA - pomeni rabo besede v prenesenem pomenu.

PRIMERA ali KOMPARACIJA - pomeni primerjavo dveh stvari.

OKRASNI PRIDEVEK - *rdeči* oblaki.

POOSEBITEV ali PERSONIFIKACIJA - predmetu, živalim, rastlinam damo človeške lastnosti.

Slovenščina
spravevanje

PREIMENOVANJE ali METONIMIJA - je zamenjava dveh predmetov ali pojmov, ki sta v neki medsebojni zvezi.

DELA 9. RAZRED

PRIMOŽ TRUBAR PESEM O STVARJENJU

Trubar je leta 1550 izdal prvi slovenski knjigi Abecednik in Katekizem.

ZLOGOVNOGLASNI ali SILABOTANIČNI VERZ

Verz, ki ima stalno število zlogov, ne pa urejenega izmenjavanja U in - zlogov.

LUTROVA KITICA je zgrajena iz osem zložnih verzov - osmercev in sedmercev, ki imajo urejeno rimanje ababccx.

VALENTIN VODNIK MOJ SPOMINEK

Moj spominek je izpovedna pesem, oblika pesmi je alpska poskočnica.

(Ne hčere ne sina po meni ne bo,
dovolj je spomina, me pesmi pojo.)

Valentin Vodnik je prvi umetni pesnik, napisal je zbirki Pisanice in Pesmi za pokušino, urejal časopis Lublanske novice ter Veliko in Malo pratiko.

BOCCACIO DEKAMERON

V sebi združuje sto novel. Deset mladih Firenčanov se je v času velike kuge zateklo v podeželsko vilo, čas pa krajšajo s pripovedovanjem. (prepir med Chichibio in Brunetto).

WILLIAM SHAKESPEARE ROMEO IN JULIJA

Zgodba o ljubezni dveh, čigar družini (Capuletovi in Montegovi) se na smrt sovražita, zato se ljubezen in zgodba tragično konča.

FRANCE PREŠEREN GAZELA

GLOSA

(slep je kdor se s petjem ukvarja, Kranjec moj mu osle kaže:

pevcu vedno sreča laže, on živi, umre brez denarja)
Zbirka Poezija (Zdravljica 1844, Povodni mož, Turjaška Rozamunda, Krst pri Savici, Apel in Čevljar).

**SIMON JENKO
RODOLJUBKI**

Spada med domovinske pesmi. Je pesnikin pripovednik, zbirka pesmi *Lirika* ter prozna dela *Spomini*, *Tilka* in *Jeprški učitelj*.

**DRAGOTIN KETTE
EJ, TA LEPA KRČMARICA**

Pesnik, ki je uporabljal stalne pesniške oblike (sonet, gazela), vendar jih je preoblikoval. Pesmi je po njegovi smrti izdal Aškerc - Poezije.

**JOSIP MURN
ALEKSANDROV IN ČAROVNICA**

Je razpoloženska pesem, saj izpovedovalec v lirski pesmi izraža svoje razpoloženje. Najbolj znan impresionist, zbirka *Pesmi* in *romance* je izšla po njegovi smrti.

**OTON ŽUPANČIČ
Z VLAKOM**

Spada med domovinske pesmi.
ENJAMBEMENT (verzni prestop)

**OTON ŽUPANČIČ
ŽEBLJARSKA**

Spada med socialne pesmi, saj kritično obravnava družbene odnose, revščino, ...
Knjige za otroke: *Pisanice*, *Lahkih nog naokrog*, *Sto ugank*, *Ciciban*.
Ostala dela: *Čaša opojnosti*, *Čez plan*, *Samogovori*.

**SREČKO KOSOVEL
KONSTRUKTIVIZEM**

Konsi, zavrže rimo in razbije harmoničnost podob, kopiči glasove, vzklike, besede, matematične in kemijske simbole.

IVAN CANKAR
BOBI

IVAN CANKAR
NA PEČI

Bobi in Na peči sta črtici - sintetična zgradba dogajanja (dogodki v zaporedju kot so se zgodili, analitična zgradba-kronologija ne drži, ampak se pisatelj večkrat s svojimi pogledi obrne nazaj)

1. mladostno obdobje 1891 - 1900 Vinjete in Romantične duše
2. zrelo obdobje 1900 - 1909 (družbeno kritično) Martin Kačur, Hlapec Jernej in njegova pravica, Hlapci, Na klancu, Hiša Marije pomočnice, Za narodov blagor, Kralj na Betajnovi, Pohujšanje v dolini Šentflorjanski
3. pozno obdobje 1909 - 1918 (psihološko obdobje) Podobe iz sanj in Moje življenje

CIRIL KOSMAČ
GOSENICA

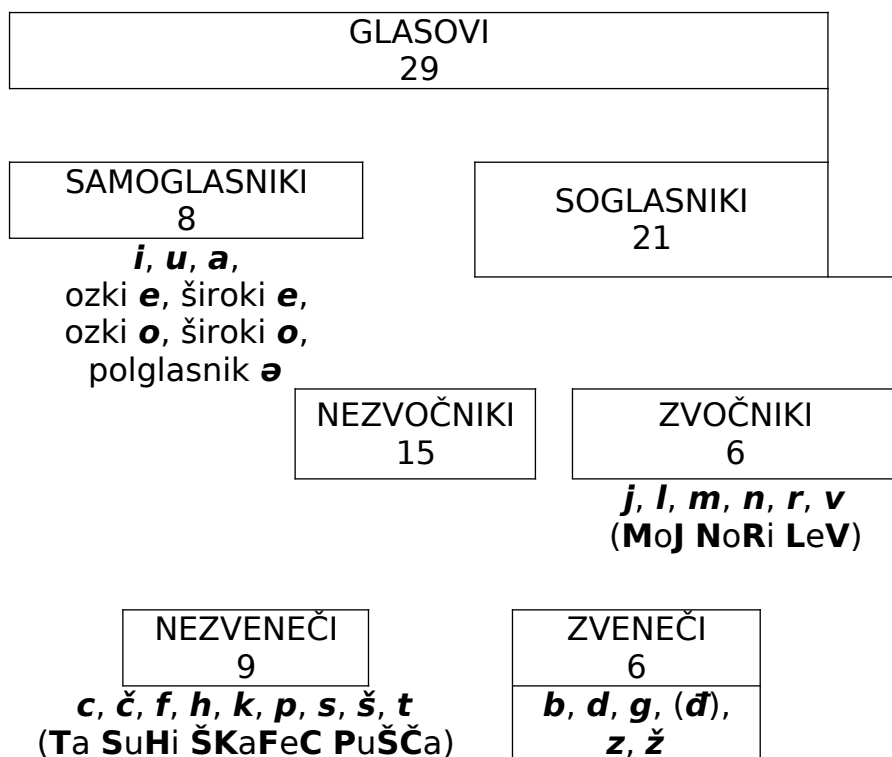

FRANCE BEVK
KAPLAN MARTIN ČEDRMAC

---

9. RAZRED NEUMETNOSTNO BESEDILO

GLASOVI SLOVENSKEGA JEZIKA

ČLENKI

So besede, s katerimi izražamo svojo sodbo (že, še,...).

MEDMETI

So besede, s katerimi izražamo razpoloženje ali posnemamo glasove (oh, jav,...).

ŽIVLJENJEPIS

V življenju predstavimo pomembne dogodke iz življenja osebe, in sicer od začetka njenega življenja do sedanjega trenutka oz. konca. Navajamo v resničnem časovnem zaporedju, glagoli so v pretekliku. V svojem življenjepisu navedemo ime, priimek, naslov, kraj in datum pisanja, datum in kraj rojstva, šolanje, poklicno pot,... Pišemo v 1. os. ed.

BESEDNA DRUŽINA

Hiša, hiška, hišnica - besede z istim korenem spadajo v isto besedno družino.

SOPOMENSKE POVEDI

TVORNE/AKTIVNE

npr. Maja je plačala položnico.

(v osebku je izražen vršilec dejanja - v povedku je osebna glagolska oblika)

NETVORNE

npr. Položnica je bila plačana.

(v osebku ni izražen vršilec dejanja, ker se sporočevalcu ne zdi pomemben ali ga ne želi razkriti - v povedku sta osebna glagolska oblika glagola biti in deležnik glagola na -n/-t)

MARSI, MALO...

Zaimek marsi, malo,... pišemo vedno skupaj (***marsikdo***), tiste, ki se končujejo na koli pa skupaj ali narazen (***kjerkoli*** ali ***kjer koli***).

OPIS OSEBE

OZNAKA OSEBE

V opisu osebe na podlagi opazovanja predstavimo zunanost, kraj bivanja, način gledanja,... Glagoli so v sed., ki pomeni brezčasnost.

V oznaki osebe predstavimo notranjost.

POMIŠLJAJ

- je daljša črtica
- nestično se uporablja namesto vejice, pri izpustu glagola, zamolku,...
- nestično se uporablja tudi pri naštevanju
- stično pa zgolj kot predlog od-do (112-113)

VEZAJ

- stični se uporablja med deli zložene besede, ki so bili včasih povezani z in (poljsko-ruski slovar); pri zloženkah (100-odstoten, C-vitamin); med kratico in črko
- nestično pa med osebnim imenom in vzdevkom (Karel Destovnik - Kajuh)

OPIS NAPRAVE

Naštejemo njene sestavne dele ter predstavimo njihovo značilnost in uporabo, glagoli so v sed., največkrat v 1. os. mn.

PRIREDJA

Vrsta priredja	Vezniki	Vejica
vezalno	in, ter, pa	ne pišemo
stopnjevalno	niti - niti, ne - ne, ne samo - ampak tudi	ja in ne
ločno	ali - ali	ne pišemo
protivno	a, pa, toda, vendar, ampak, temveč	pišemo
vzročno	saj, kajti, zakaj, sicer	pišemo
pojasnjevalno	in sicer, to je	pišemo
sklepalno ali posledično	torej, zato, zatorej, tako, tedaj	pišemo

OCENA

Je besedilo, s katerim sporočevalec vrednoti kakšno delo in tako sooblikuje javno mnenje. Pod oceno se podpiše.

SLOVENSKA PISAVA

Pisava Slovencev se je spreminjala. Brižinski spomeniki (okoli leta 1000) so natisnjeni v karolinški minuskuli, Trubar je v glavnem pisal v bohoričici, od srede 19. stoletja pa pišemo v gajici.

OPIS POTI

Je besedilo, v katerem naslovniku predstavimo, kako lahko pride iz kraja v kraj. Glagoli so v sed., in sicer v 2. os. ed. ali v 1. os. mn.

POTOPIS

Je besedilo, v katerem pisec pripoveduje o tem, kje je potoval in kaj je med potjo doživel. Glagoli so v 1. os. ed. ali mn. pret. Besedilo je subjektivno in javno.